

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

28.10.2024

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Asia: Professoriliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Suomen Akatemiasta annetun lain muuttamisesta

Professoriliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Suomen Akatemiaa koskevista muutosehdotuksista.

[Tutkimusinfrastruktuurikomitean muuttaminen tutkimusinfrastruktuuritoimikunnaksi on kannatettavaa](#)

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että nykyinen tutkimusinfrastruktuurikomitea muutettaisiin tutkimusinfrastruktuuritoimikunnaksi. Tutkimusinfrastruktuuritoimikunnan tehtävät ja nimittämiskäytännöt vastaisivat jatkossa muiden Suomen Akatemian toimikuntien tehtäviä ja nimittämiskäytäntöjä.

Professoriliitto pitää muutosta perusteltuna.

[Toimikuntien ja strategisen tutkimuksen neuvoston puheenjohtajien läsnäolo- ja puheoikeus hallituksen kokouksissa on perusteltua säilyttää](#)

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan myös, että toimikuntien ja strategisen tutkimuksen neuvoston puheenjohtajien läsnäolo- ja puheoikeus Suomen Akatemian hallituksessa poistettaisiin. Muutosta perustellaan Suomen Akatemian strategisen työskentelyn vahvistamisella.

Professoriliitto ei pidä ehdotettua muutosta tarkoituksenmukaisena. Toimikunnilla ja strategisen tutkimuksen neuvostolla on keskeinen merkitys Suomen Akatemian toiminnassa. Liitosta on tärkeää, että tätä yhteyttä ei vähennetä läsnäolo- ja puheoikeuden poistamisella.

[Akatemiaprofessoreita ja akatemiattutkijoita koskevat rahoitusinstrumentit tulee turvata lain tasolla](#)

[Nykylainsäädäntö](#)

Voimassa olevan Suomen Akatemiasta annetun lain 9 §:n 1 momentin mukaan Suomen Akatemia myöntää rahoitusta yliopistoille, tutkimuslaitoksille ja muille tahoille akatemiaprofessorien, akatemiattutkijoiden ja muiden tutkijoiden palkkausta varten. Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan akatemiaprofessorien ja akatemiattutkijoiden tutkijantehtävää koskevaan hakemukseen tulee liittää sitoumus, jossa työnantaja sitoutuu rahoituksen ehtoihin.

Suomen Akatemiasta annetun lain 9 §:n 3 momentin mukaan työnantaja ei saa Suomen Akatemian rahoituksella toimivan tutkijan työsuhteessa menetellä tavalla, joka voi vaarantaa tutkimuksen tai opetuksen vapautta. Sen lisäksi, mitä työsopimuksen irtisanomisesta säädetään työsopimuslain (55/2001) 7 luvussa ja sen purkamisesta lain 8 luvussa, Akatemian rahoituksella toimivan tutkijan työsopimusta ei saa irtisanoa tai purkaa perusteella, johon vetoaminen loukkaisi tutkimuksen tai opetuksen vapautta.

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Akatemiaprofessorit ja akatemiattutkijat tulee jatkovssakin mainita lain tasolla

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että akatemiaprofessoreita ja akatemiattutkijoita ei enää mainittaisi lain tasolla. Muutosta perustellaan muun muassa sillä, että akatemiaprofessorin ja akatemiattutkijoiden rahoitus on nykyisin vakiintunut osaksi Suomen Akatemian rahoitusinstrumentteja ja että niiden mainitseminen laissa ei ole enää tarkoituksenmukaista.

Professoriliitto toteaa, että akatemiaprofessori-rahoitusinstrumentti on paljon enemmän kuin yksittäinen rahoitusinstrumentti. Kun yliopistoissa on otettu käyttöön niin sanottu tenure track -järjestelmä ja kun ne ovat palkanneet henkilöitä pääsääntöisesti professorin urapolun alimmille tasoille, full professoreiden uralla etenemismahdollisuudet ovat vähentyneet merkittävästi. Suomen Akatemian rahoittaman akatemiaprofessori-tehtävän merkitys on kasvanut. Jostakin syystä Suomen Akatemia ei ole vuosina 2022–2024 täyttänyt yhtään akatemiaprofessorin tehtävää. Seuraava akatemiaprofessori-haku avautuu tammikuussa 2025, ja rahoituskaudet alkavat 1.1.2026 tai 1.8.2026.

Akatemiaprofessorin ja akatemiattutkijan tehtävät tulee edelleen mainita lain tasolla. Professoriliitto ehdottaa, että voimassa olevan lain 9 §:n 1 ja 3 momentti säilyvät ennallaan ja että 2 momentti voidaan poistaa.

9 §

Tutkijantehtävät

Akatemia myöntää rahoitusta yliopistoille, tutkimuslaitoksille ja muille tahoille akatemiaprofessorien, akatemiattutkijoiden ja muiden tutkijoiden palkkausta varten.

~~*Akatemiaprofessorien ja akatemiattutkijoiden tutkijantehtävää koskevaan hakemukseen tulee liittää sitoumus, jossa työnantaja sitoutuu rahoituksen ehtoihin.*~~

Työnantaja ei saa Suomen Akatemian rahoituksella toimivan tutkijan työsuhteessa menetellä tavalla, joka voi vaarantaa tutkimuksen tai opetuksen vapautta. Sen lisäksi, mitä työ sopimuksen irtisanomisesta säädetään työ sopimuslain (55/2001) 7 luvussa ja sen purkamisesta lain 8 luvussa, Akatemian rahoituksella toimivan tutkijan työ sopimusta ei saa irtisanoa tai purkaa perusteella, johon vetoaminen loukkaisi tutkimuksen tai opetuksen vapautta.

Suomen kansallinen turvallisuus

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että jatkossa Suomen Akatemian tulisi tehtäviä hoitaessaan ottaa huomioon Suomen kansallinen turvallisuus ja kansainväliset velvoitteet sekä ulko- ja turvallisuuspoliittiset linjaukset. Ehdotuksen mukaan Suomen Akatemian tulisi tunnistaa mahdolliset riskit ja uhat etukäteen. Huolta aiheuttaville tutkimushankkeille tulisi tehdä riskinarviointi, joka on suhteutettu niiden riskiprofiiliin. Ulkomaisten kumppanien kanssa tehtävissä sopimuksissa tulisi ottaa huomioon kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät riskit sekä sisällyttää niihin keskeisiä periaatteita, kuten tutkimuksen vapaus.

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Ehdotuksen mukaan Akatemia voisi jatkossa ohjeistaa kansainvälisiä arvioitsijoita huomioimaan Suomen kansalliseen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat tieteellisen laadun arvioinnin ohella. Suomen Akatemialle annettaisiin lain nojalla mahdollisuus olla rahoittamatta tieteellisesti korkeatasoisia hankkeita, joihin liittyy kansallista turvallisuutta vaarantavia elementtejä.

Professoriliitto pitää välttämättömänä, että Suomen Akatemian toiminnassa huomioidaan nykyinen maailmanpoliittinen tilanne.

Lopuksi

Suomen Akatemia on riippumaton, autonominen tieteen rahoittaja Suomessa. Sillä on merkittävä rooli TKI-rahoituksen myöntäjänä.

Professoriliiton näkemyksen mukaan Suomen Akatemialla tulee olla riittävät toimintaedellytykset täyttäessään sille lainsäädännöllä ja hallitusohjelman täytäntöönpanon myötä annettua tärkeää tehtävää. Professoriliitto pitää tärkeänä, että vahvistetaan Suomen Akatemian toimikuntien käytössä olevia ja pääsääntöisesti bottom up -periaatteella jaettavia eli tutkijalähtöiseen tutkimukseen kohdennettavia resursseja.

Professoriliitto-Professorsförbundet

Jukka Heikkilä
puheenjohtaja

Tarja Niemelä
toiminnanjohtaja